

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Första Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet greve *Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående användande af indragna kronofogde-, häradsskrivare- och länsmanlöner till inrättande af nya sådana tjänster;

2:o) angående upplåtelse till Örebro stad af mark från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

3:o) angående försäljning af kronoängen Bjurkärret n:o 1 i Södermanlands län; och

4:o) angående upplåtelse åt bergverksaktiebolaget Freja af kronan tillhörig mark i Norrbottens län.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 kap. 16 § strafflagen;

n:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 21 mars 1884 angående kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden i vissa domsagor samt för avslutande af ting; och

n:o 9, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder för åstadkommande af en förbättrad lagskipning i vissa skuldfordringsmål.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets memorial och betänkande:

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 3 i anledning af väckt motion om ändring af portosatsen för visst slag af inrikes bref;

n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 4 i anledning af väckt motion om ändring af § 47 bränvinsförsäljningsförordningen; och

n:o 8, i anledning af väckt motion om restitution af erlagd tull vid export af sammanmalet rågmjöl; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 13, i anledning af dels justitieombudsmannens framställning om åtgärder för större skyndsambhet beträffande för brott häktade personers inställande för domstol samt en i liknande syfte afgifven motion, dels ock väckt motion om sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial och utlåtande n:is 1 och 2.

Vid förnyad föredragning af sista punkten i konstitutionsutskottets den 3 och 6 innevarande februari bordlagda memorial n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne, antogs det i nämnda punkt intagna, från 1899 års riksdag hvilande förslaget om ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 21 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetje hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkterna 1—3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Friherre Sparre: Vid den omreglering af landsstatstjenstemännens löner, som verkställdes under senare hälften af 1870-talet, synes man hafva följt den princip, att dessa löners storlek skulle bestämmas i förhållande till folkmängden inom de respektive länen. Jemtlands och Norrbottens län hänfördes därför till den klass af län, hvilkas

landsstatstjenstemän skulle vara lägst aflönade. Exempelvis landssekreterarne och landskamrerarne i nämnda län fingo 1,000, respektive 500 kronor och länsnotarierna och länsbokhållarne 500 kronor mindre löner än deras kamrater i en mängd af de öfriga länen. Det är för mig alldeles obekant, om samma princip tillämpats vid andra lönerregleringar för statens verk af vare sig civil eller militär art. Men jag har kännedom om ett embetsverk, der en annan princip gjort sig gällande, nemligen att man skulle gifva större löner åt dem, som lefde i orter, der lefnadskostnaderna vore högre. Man har der gifvit åt en del statstjenare högre löner i Norrland än i södra och mellersta Sverige, just därför att lefnadskostnaderna ansåges vara högre i Norrland. Om man öfver hufvud kan säga att den princip, som tillämpats vid reglering af landsstatstjenstemännens löner, var riktig därför, att arbetet inom länsstyrelserna vid regleringens verkställande något så när stod i förhållande till länens folkmängd, vågar jag påstå, att det numera är orimligt att tillämpa en sådan princip. Arbetsbördan inom länsstyrelserna i Norrland har ju som bekant till följd af den starka utveckling, i hvilken de norrländska länen sedan flera år tillbaka varit stadda, ökats så betydligt, att den är vida större än i många af de län, der landsstatstjenstemännen åtnjuta högre löneförmåner. Vid detta förhållande och i betraktande af de allt mera och mera uppdrifna priserna på lifsförnödenheter af alla slag har det ansetts nödvändigt att vidtaga några åtgärder till förbättrande af de nu ifrågavarande landsstatstjenstemännens löner i Jemtlands och Norrbottens län. Länsstyrelserna i dessa län hafva derföre i ämnet gjort underdåniga framställningar till Kongl. Maj:t, och statskontoret har tillstyrkt de gjorda framställningarna. Jag torde icke behöfva vidare redogöra för motiveringen. Den är så utförligt omnämnd i den kongl. propositionen och äfven i utskottsbetänkandet. Jag skall derföre inskränka mig till att återgifva hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet anført till statsrådsprotokollet, då detta ärende förevar hos Kongl. Maj:t. Han yttrade: "Af hvad sålunda anförts finner jag vara till fullo ådagalagdt, att behovet af ifrågavarande fem landsstatstjenstemäns uppflyttning i högre löneklass bör tillgodoses, och att detta behof är af så stadigvarande art, att detsamma icke kan afhjelpas genom dyrtidstillägg eller dylikt. Såsom statskontoret framhållit, utgör den ifrågasatta aflöningsstillökningen för landtränmästaren i Norrbottens län 300 kronor och för hvar och en af de fyra öfrige tjenstemännen 500 kronor, eller alltså tillsammans en förhöjning i anslag af 2,300 kronor för år".

Man skulle kunna tycka, att saken nu vore klar, och att dessa landsstatstjenstemän borde få den föreslagna väl förtjenta och väl behöfliga löneförhöjningen dels för att blifva likställda med sina kamrater i andra län, dels också för att kunna få någon möjlighet att lättare underhålla sig och sina familjemedlemmar. Men statsutskottet har icke funnit skäl tillstyrka den kongl. propositionen, utan "då frågan om ändrad klassindelning af lönen enligt nya grunder nu icke i sin helhet föreligger", afstyrker utskottet bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet. Jag kan för min del icke instämma i det slut och den motive-

Aflöningsförhöjning af vissa landsstatstjenstemän.
(Forts.)

Aflöningsförhöjning åt vissa landsstatstjenstemän.
(Forts.)

ring, hvartill statsutskottet i denna fråga kommit. När man vet, att de tjenstemän, hvarom nu är fråga, hafva en så stor arbetsbörd, som man rimligtvis kan fordra af några statstjenare, då vet jag icke, hvarför man icke skall göra dem rättvisa, oberoende af huruvida frågan om landsstatstjenstemännens löner föreligger i hela sin vidd eller ej. Om man nu beviljar den föreslagna löneförhöjningen, kan man vara alldeles förvissad om, att man icke behöfver taga något steg tillbaka en gång, då förslag om ändrad klassindelning framkommer. Jag får således yrka afslag å statsutskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag i denna punkt.

Herr Fosser: Det är så, som den siste ärade talaren redan nämnt, att vid den år 1878 verkställda löneregleringen för landsstatstjenstemännens lönerna för länsnotarier och länsbokhållare i Jemtlands och Norrbottens län bestämdes till 500 kronor mindre än i de län, som vid löneregleringen uppfördes i högre klass. Jemtlands och Norrbottens län fördes till den lägre klassen. Nu har Kongl. Maj:t begärt, att en löneförhöjning af 500 kronor årligen för hvar af dessa tjenstemän samt 300 kronor åt landtränmästaren i Norrbottens län skulle beviljas. Detta har statsutskottet afstyrkt. Statsutskottets hufvudskäl för dess afstyrkande är, att Jemtlands och Norrbottens län fortfarande i afseende å folkmängd äro de minsta länen i riket näst Gotlands, liksom de voro, då löneregleringen verkställdes. Nu kan det väl vara sant, att folkmängden bör ega inflytande vid bestämmande af större eller mindre löner för landsstatstjenstemännens i de olika länen. Men denna faktor är ingalunda den enda och efter mitt förmenande icke ens den väsentligaste. Den väsentligaste faktorn är otvifvelaktigt, såsom redan af den föregående talaren påpekats, den arbetsmängd, den arbetsbörd, som man fordrar af tjenstemännens. Det är denna måttstock, som bör i första rummet vara afgörande vid lönernas bestämmande. Under den tid, som förflutit, sedan löneregleringen genomfördes, har förhållandet mellan de nu ifrågavarande och öfriga län i afseende å mängden af göromål vid länsstyrelserna i hög grad förändrats. Jag skall be att få anföra något ur statskontorets redogörelse för det slutresultat, hvartill statskontoret kommit vid undersökning af hithörande förhållanden. Det är så belysande och så klargörande, att jag tycker, att det bör inflyta i Riksdagens protokoll. Öfverst på sid. 29 i betänkandet nämnes, att statskontoret anfört, "att Norrbottens län, i fråga om mängden af de till länsstyrelsen inkomna ärenden, från att år 1878 hafva intagit det 22:dra rummet, år 1888 varit det 10:de och år 1898 det 8:de i ordningen bland rikets län; att ärendenas antal sålunda ökats från 8,472 år 1878 till 10,583 år 1888 och till 11,308 år 1898, en ökning så mycket afsevärdare, som samtidigt hos rikets flesta länsstyrelser en högst väsentlig minskning i ärendenas antal egt rum inom gruppen skuldfordringsmål till följd af den med 1879 års ingång tillämpade nya utsokningslagen år 1877; att i fråga om bestridda utgifter någon afsevärd förändring i förhållande till andra län icke inträffat; men att i fråga om inkomster samt ankomna och afgångna remisser kassarörelsen högst väsent-

ligt utvidgats sålunda, att beträffande inkomsterna länet år 1878 in- tagit det 19:de, år 1888 det 16:de och år 1898 det 7:de rummet i ordningen bland rikets län, beträffande ankomna remisser år 1878 det 10:de, år 1888 det 4:de och år 1898 det 2:dra rummet, samt beträffande afgångna remisser år 1878 det 21:sta, år 1888 det 5:te och år 1898 det 3:je rummet bland rikets län.“

*Aföningsförhöjning åt vissa landsstatstjenstemän.
(Forts.)*

I samma riktning har utvecklingen i Jemtlands län gått under samma tid, fastän icke fullt så raskt som i Norrbottens län.

Men det är vidare icke allenast ärendenas mängd, utan också ärendenas beskaffenhet, som betydligt ökar arbetet i dessa län. Der finnes, som vi veta, en mängd säregna förhållanden. Man har der att behandla hvarjehanda frågor rörande lapparne, icke så få gränstvister, flottningsfrågor och frågor rörande nybyggareväsendet o. s. v. En hel mängd mål och ärenden, som der förekomma, äro mycket invecklade och mycket svåra att afgöra. När härtill kommer det kända förhållandet, att lefnadskostnaderna i allmänhet äro större i Norrland, torde det icke kunna bestridas, att fullt talande skäl föreligga för den begärda löneförhöjningen. Det är derfor också, som Första Kammarens ledamöter i utskottet samtliga reserverat sig mot det slut, hvartill utskottet kommit.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6.

Herr Fosser: Utskottets ledamöter från båda kamrarne hafva varit fullständigt ense om det slut, hvartill utskottet kommit, nemligen afstyrkande af herr Bergströms motion. Men i afseende å motiveringen hafva ledamöterna från Första Kammaren icke kunnat dela den uppfattning, som uttalats af ledamöterna från Andra Kammaren. Derfor hafva samtliga ledamöter från Första Kammaren reserverat sig mot utskottets motivering. Och jag ber, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med ogillande af motiveringen.

*Ifrågasatt in-
dragning af
landshöfdinge-
tjenster.*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande punkt endast yrkats, af herr Fosser, att utskottets hemställan skulle bifallas med ogillande af motiveringen.

Vid sedermera framställd proposition biföll kammaren nämnda yrkande.

Punkterna 7 och 8.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.

Herr Wijk: Som herrarne torde erinra sig, väckte herr Benedicks sistlidne riksdag en motion af enahanda innehåll som den nu förevarande. Utskottet afstyrkte hans motion i fjor på grund af dess vidt omfattande beskaffenhet och på grund af att man då hade ett jordbruksdepartement i sigte. I år har utskottet afstyrkt motionen på den grund, att ett jordbruksdepartement redan är ett faktum. Så till vida har jag varit med utskottet. Men jag kan för min del icke vara nöjd med det sätt, hvarpå utskottet affattat sin motivering. Utskottet säger sig vara öfvertygad om, att Kongl. Maj:t "icke lærer underlåta att utan derom af Riksdagen särskild framställd begäran taga under öfvervägande, huruvida någon ändrad organisation af de nu med statsmedel understödda anstalter för jordbruksändamål må finnas erforderlig eller dessa anstalters sammanförande till en central anstalt med utvidgad plan för dess verksamhet kan vara af omständigheterna påkalladt." De här ifrågakommande anstalter, som staten lemnar anslag till, äro, som bekant, mosskulturöreningen, Svallöf, frökontrollanstalter och kemiska byråer. Det är väl ganska vanskligt först och främst, huruvida dessa anstalter kunna centraliseras, och ännu osäkrare, om de kunna utvidgas så, att de af herr Benedicks i hans motion omnämnda önskningsmål varda genom dem främjade. Jag tror icke på möjligheten deraf. I utskottet yrkade jag på, att efter ordet "att" på näst sista raden på sid. 46 det skulle heta: vidtaga kraftiga åtgärder till jordbrukets höjande och dervid jemväl tillse, "huruvida någon ändrad organisation" o. s. v. Detta vann emellertid ingen anklang i utskottet. Jag stod helt allena. Och under sådana förhållanden lär det vara föga hopp om att här framkomma med förslag om ändring af motiveringen.

Jag skall inskränka mig till att yrka bifall till utskottets hemställen med ogillande af dess motivering.

Herr Benedicks: Det är nu ett år, sedan jag uppträdde här i denna fråga, och under det år, som gått, har jordbrukarnes ställning sannerligen icke förbättrats. En dålig skörd med åtföljande låga sädespris, men höjda arbetslöner, har icke varit egnadt att minska bekymren. Det är minsann heller ingen utsigt, att någon förbättring så snart kan inträda. Det är därför nödigt, att allt, hvad göras kan, göres för att hjälpa jordbrukarne i deras verkligen bekymmersamma tillvaro. Ett medel dertill, och väl det säkraste, är ju den så kallade sjelfhjelpen, den, som kommer inifrån. Men den beror härvidlag i första rummet på kunskapen. Det är alltså kunskapen om bättre

metoder, bättre sätt att tillvarataga, som framför allt behöfves. Den vinnes genom försök. Och det är sådan kunskaps bibringande jag afsett, då jag föreslagit, "att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke för jordbruks-ändamål borde lemnas anslag till a) inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt, äfven omfattande en bakteriologisk försöksanstalt, b) fältförsök och c) uppvisningsfält i olika delar af vårt land."

Hvad är nu rätta innebörden af de anstalter, jag här föreslagit?

Det första är, att en experimentalanstalt skall inrättas med utvidgad verksamhet och särskildt omfattande en bakteriologisk försöksanstalt. Det är ju alldeles tydligt, att, när vetenskaperna i öfrigt gått framåt, äfven den här ifrågavarande vetenskapliga verksamheten bör gå framåt och gå framåt särskildt i vårt land, der det vore till gagn för landets modernäring. Men i Sverige finnes ingen därför nödig anstalt, som *fullt* motsvarar sitt ändamål. Vi hafva ett experimental-fält nära Stockholm, som dock icke står direkt under regeringen, utan under landbruksakademiens uppsigt. Men anslaget till denna anstalt är så litet; och det är så många svårigheter förknippade med en dylik anstalts ordnande på tillfredsställande sätt, att dertill först och främst fordras regeringens medverkan. Dervidlag kan ingen enskild uträtta någonting. Att jag önskar, att mera arbetskraft skall ställas till en experimentalanstalts förfogande, är alldeles gifvet, då området för en sådan anstalts verksamhet ökas så ofantligt. Särskildt gäller detta i fråga om den bakteriologiska anstalten. Här i landet har ju åtskilligt gjorts för vetenskaplig utveckling på andra områden, men intet, intet göres för den bakteriologiska vetenskapens tillgodogörande för jordbruket. Dermed har man dock börjat på flera ställen utomlands och med särdeles vackra resultat. Jag vill påminna om de undersökningar, som verkstälts rörande mikroberna, som äro, en del, fiender, en del, de största vännerna till vårt jordbruk. Sådana undersökningar skulle vi väl hafva gjorda i vårt land, som i så många afseenden, med afseende å ljusfördelningen på de olika årstiderna, med afseende å jordmån, med afseende å klimat, skiljer sig från andra länder. Det är ej möjligt för oss att hemta den lärdom, vi behöfva, från utlandet. Och här göres ingenting för åvägabringande af möjlighet till nödig lärdoms inhemtande. Hvad som göres på detta område af tillfällige arbetare, göres i allt för liten utsträckning. Det är därför verkligen hög tid på, att någonting, som kan medföra större gagn, åtgöras. Hvad veta vi om sjelfva jordens beskaffenhet, om dess fuktighet, och huru denna inverkar? Hafva hos oss några arbeten utförts för vinnande af kännedom derom? Nej. Professor Wollny i *München* håller på med sådana undersökningar. Men i vårt land finnes ingen fackman, som egnar sig deråt. Hvad känna vi om dylika mikrobers verksamhet, som professor Déhérain i *Paris* påvisat hafva så oerhörd betydelse, att derigenom betydande penningssummor inbesparas? Hvad har icke professor Hellriegels upptäckter åstadkommit med hänsyn till klöfverväxters odlande? Hvart vi vända oss bland de stora kulturstaterna, se vi, att det beviljas stora anslag för nu ifrågavarande ändamål. Främst hvad beloppen beträffar stå Förenta staterna. Men

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

Om inrättande
af en under-
sökings- och
experimental-
anstalt för
jordbruks-
ändamål m. m.
(Forts.)

äfvén i Frankrike göres ofantligt mycket för ett rationellt höjande af jordbruket och allra mest i Tyskland, der det, snart sagdt, i hvarje stat finnes en experimentalanstalt. Vi kunna icke till fullo tillgodogöra oss resultatén af de försök, som göras utomlands, och Sverige skulle likvisst hafva en ofantlig nytta af försök, verkställda under sådana förhållanden, som här äro för handen. Det är därför gifvet, att vi böra börja med dylika försök här i landet. Och det är därför, jag funnit önskligt, att en experimentalanstalt inrättas i vårt land, som kan meddela våra jordbrukare viktiga nya rön.

De *fältförsök*, som jag i motionen talat om, afse att i stort visa de praktiska resultatén, under det att de förutnämnda undersökningarne mera afse det teoretiska området. Det är nödvändigt, att sådana fältförsök göras, särskildt för att därför intressera jordbrukarne, som dervid böra hafva ledning af en kunnig agronom, hvilken staten måste bekosta; ty ingen enskild är dertill i stånd. De äro för öfrigt ingen nyhet för vårt land; ty hushållningssällskapen hafva anmodats lemna bidrag till sådana. Men herrarna veta allesammans, huru svårt det är att finna *en* hatt för så många hufvuden.

Slutligen har jag ifrågasatt en utredning rörande s. k. *uppvisningsfält*. Dessa uppvisningsfält, hvartill jag hemtat idéén från Frankrike — ty der finnas sådana — afse att för de djupa leden, för vår allmogé uppvisa *säkra*, redan vunna resultat. Här är icke längre fråga om några experiment; här gäller det de säkra resultatén beträffande t. ex. gödsling, sädesförädling, jordens brukning m. m., som jag icke kan i detalj uppräknat, ty området är af kolossal storlek. Och hvad kan på detta område göra mera nytta än åskådningsmaterial? Betydelsen af denna åskådningsmaterial behöfver jag icke framhålla för herrarna. Man borde anställa kringresande lärare, som vid dessa uppvisningsfält meddelade allmogen undervisning rörande de olika resultatén, kostnaderna och intägifterna, som deraf följde. Jag är öfvertygad, att få institutioner skulle så direkt kunna verka godt som denna.

Huru har nu statsutskottet behandlat denna motion? Jo, det återupprepar samma skäl, som det framdrog i fjol. Det talade då om, att det "ingalunda ville förneka, att upprättandet af en sådan undersökings- och experimentalanstalt skulle kunna vara till gagn för jordbruket", men det ansåg "likväl den utredning, som i motionen åvägbagts, icke vara så fullständig, att den borde kunna föranleda något principuttalande i motionens syfte från Riksdagens sida". Mina herrar! Motionen innehåller ju ett förslag till skrifvelse med begäran om *utredning*! Skall man då fordra, att den utredning, om hvilken man skrifer, just därför att den icke kan åstadkommas af en *enskild*, skall lemnas af motionären? Jag kan icke finna annat, än att detta innebär en skriande motsägelse.

Vidare sade utskottet, att motionären "icke antydde", huruvida de i mera speciella syften nu för jordbruket verksamma och af staten understödda inrättningar, såsom t. ex. de agrikulturkemiska stationerna och frökontrollanstalterna, skulle efter den föreslagna nya anstaltens tillkomst fortfarande med statsbidrag uppehållas, eller på hvad sätt i sådant fall en samverkan emellan dessa anstalter och den af motio-

nären föreslagna skulle kunna åvägbringas.“ Här har statsutskottet trott sig vältta några stenar i motionärens väg. Men jag går helt enkelt ur vägen för dem. *Jag* har icke talat om dessa frökontrollanstalter eller agrikulturkemiska stationer. Låt dem gerna för mig existera precis som förut! De uppfylla *sina* ändamål; de anstalter, som jag föreslagit, afse *andra* ändamål, och begge slagen kunna mycket väl trifvas bredvid hvarandra. Således är detta icke något skäl emot motionen.

Slutligen sade utskottet *i fjol*, att detta förslag “borde anstå, till dess frågan om det nya departementet vunnit sin lösning“. Ja, det har den ju gjort i år; således gäller icke det skälet. Men hvad säger *nu* statsutskottet? Jo, “då vidare frågan om inrättandet af ett särskildt jordbruksdepartement ännu icke vunnit sin slutliga lösning, och då utskottet är öfvertygadt, att Kongl. Maj:t, derest, såsom antagligt synes vara, ett sådant departement under den närmaste framtiden komme till stånd, icke lärer underlåta att utan derom af Riksdagen särskildt framställd begäran taga under öfvervägande, huruvida någon ändrad organisation“ etc. Jag får verkligen säga, att jag hade väntat, att statsutskottet med den erfarenhet, som det borde hafva samlat, skulle hafva haft en annan åsigt. För min del finner jag denna statsutskottets tilltro till Kongl. Maj:t alldeles beundransvärd. Jag tycker för min del, att det alltid är åtskilliga svårigheter i vägen, för att Kongl. Maj:t skall utan vidare vilja röra vid dessa frågor, och detta är i främsta rummet Riksdagens fel, ty Riksdagen har år efter år underlåtit att bevilja äfven de mest blygsamma fordringar, som Kongl. Maj:t framställt. Då tycker jag icke, att man såsom statsutskottet skall hafva en så bergfast tro på, att Kongl. Maj:t utan Riksdagens åtgörande skall komma med sådana förslag till nygestaltningar eller omorganisationer.

Herrarne i statsutskottet tala vidare om, att det skulle af Kongl. Maj:t tagas “under öfvervägande, huruvida någon ändrad organisation af de *nu* med statsmedel understödda anstalter för jordbruksändamål må finnas erforderlig eller dessa anstalters sammanförande till en central anstalt med utvidgad plan för dess verksamhet kan vara af omständigheterna påkalladt.“ Jag hemställer till herrarne sjelfva: har *jag* kommit med förslag till “ändrad organisation af de *nu* med statsmedel understödda anstalter för jordbruksändamål“? Nej, alls icke! Men utskottet svarar, som om det vore jag, som skulle hafva framställt ett sådant förslag. Jag har alls icke talat om något sådant och ännu mindre om dessa anstalters sammanförande till en *central* anstalt. Utskottet svarar således på en fråga, som alls icke framstälts af motionären.

Skulle denna motion nu icke vinna afseende, så vore det högeligen beklagligt; vi finge då vänta ännu ett år. Jag vill säga, att för mig personligen har det icke varit något angenämt att å nyo väcka denna motion, som af statsutskottet så illa mottogs i fjol, men jag hade dock hoppats, att statsutskottet skulle taga någon hänsyn till de 55 röster, som voro för motionen i fjol, när det endast var 56, som voro för statsutskottet.

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

Herr grefve och talman! Jag vågar därför anhålla, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke för jordbruksändamål borde lemnas anslag till inrättande af a) en undersöknings- och experimentalanstalt, äfven omfattande en bakteriologisk försöksanstalt, b) fältförsök och c) uppvisningsfält i olika delar af vårt land, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Herr Almén: Denna motion har i min tanke en ganska stor innebörd för vårt land. Det skulle också förvåna mig, om de, som äro intresserade för vår modernärings förbättring, icke kunde instämma i det syfte, som motionären här framhållit.

Statsutskottet afstyrkte motionen i fjol; det har gjort på samma sätt äfven i år. Till stöd för sitt afstyrkande åberopar det till en början samma skäl, som anfördes i fjol, och sedan tillägger det några nya. Ser man på dessa skäl, så får jag ärligt bekänna, att de äro mycket svaga, vida svagare, än man skulle hafva förmodat.

Först kommer man med den vanliga invändningen, att utredningen är för ofullständig, för att Riksdagen skulle kunna komma med något principuttalande. Jag vet verkligen icke, hvarifrån utskottet fått detta "principuttalande". Det är en utredning, man begär, och därför behöfver man icke uttala några revolutionära principer. Då utskottet vidare skall fortsätta att bevisa, att utredningen är ofullständig, så kommer utskottet genast in på motionärens jämförelse mellan anslagen för jordbrukets bästa i Danmark och i Sverige. Att motionären icke afsett att åstadkomma en fullständig utredning, hafva vi nyss hört honom själf förklara, och detta vore dessutom allt för svårt för en enskild. Derför har han valt den vanliga utvägen att hos Kongl. Maj:t begära en sådan. Hvad beträffar den påstådda ofullständigheten och tvetydigheten i jämförelsen mellan anslagen till jordbrukets bästa i Danmark och Sverige, så synes mig detta vara en ganska underordnad sak, äfven om så skulle vara förhållandet, hvartill dessutom kommer, att Sverige med sin större folkmängd och sitt jordbruk, som drifves under sins emellan så olika klimatiska förhållanden — i höga Norden och långt ner i Skåne — kan vara i större behof af nu ifrågasatt undersökning rörande dessa frågor än det lilla Danmark med sina i allmänhet öfver allt likartade förhållanden. Men — jag upprepar det — låt vara, att utredningen i detta afseende är ofullständig, så är detta en sak, som icke hör hit i detta sammanhang. Det torde vara för statsutskottets ledamöter likasom för de flesta jordbrukare i vårt land bekant, att man i Danmark gjort dylika undersökningar med en framgång och ett intresse, som år efter år ökats. Då vore det ju märkvärdigt, om icke Sverige skulle kunna beträda samma väg och deraf draga minst lika stor nytta, just på grund af de olika förhållandena i vårt land.

Vidare säger utskottet, att det enligt motionärens förslag är ovisst, huruvida de nu för jordbruket verksamma och af staten understödda inrättningar fortfarande skulle bibehållas eller icke. Ja, är det ovisst, så får väl Kongl. Maj:t se till, om man vill hafva dem kvar

eller icke. Men nog föreställer jag mig, att våra landtbrukare, som fått förtroende för dessa anstalter, icke skulle vilja vara af med dem, allra minst i den närmaste framtiden, och i alla händelser har denna fråga ett mycket aflägsset samband med denna motion. Jag tycker således, att vi kunna hafva sluppit denna passus i utskottets betänkande.

Slutligen anförde man i följd såsom skäl för afstyrkande, att vi skulle vänta på det nya jordbruksdepartementet. I år säger man, att man skall ytterligare bifoga några skäl för afslag, och så kommer man tillbaka till jmförelsen med Danmark och hemtar derur ett ökad stöd för afstyrkande af ett förslag, enligt hvilket teori och praktik skulle hjälpas åt att befrämja vår modernäring. Har detta skett i Danmark, så är det likgiltigt, om det ena landet gifver för ändamålet mer eller mindre än det andra; det är en underordnad fråga.

Till sist kommer man med inrättandet af det nya jordbruksdepartementet och säger, att nu behöfva vi icke skriva till Kongl. Maj:t i denna sak, den kommer nog ändå. Sådana skäl skulle man kunna åberopa för afslag på hvarje motion. Jag tycker, att få vi nu ett nytt jordbruksdepartement, så kunna de ju der gerna roa sig med denna utredning, och får man nya arbetskrafter, så böra de kunna gå i land dermed. Konstigt vore väl, om Riksdagen skulle afslå denna motion på grund deraf, att man inrättar ett nytt jordbruksdepartement, som nu får taga hand om dessa frågor.

Här gäller det att slå in på den väg, som man med så mycken framgång beträdat i Danmark, och att till en början få till stånd en utredning, huruvida vi icke kunna med framgång beträda samma väg, der teori och praktik hjälpas åt. Våra jordbrukare, som sannerligen icke arbeta under synnerligen gynsamma förhållanden, borde verkligen bifalla denna motion, som afser en utredning i en för dem synnerligen vigtig fråga.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Fosser: Vid förliedet års riksdag väckte den ärade motionären en alldeles likadan motion, och statsutskottet afstyrkte då enhälligt samma motion. Denna statsutskottets afstyrkande hemställan bifölls af Riksdagens båda kamrar.

Den ärade motionären har i år icke anført några nya skäl för sitt förslag, och vid sådant förhållande saknade ju utskottet all anledning att frångå den ståndpunkt, som det intog förra året. Den ärade motionären har visserligen nu förebrått statsutskottet, att det tillåtit sig begagna samma skäl för afslag som förliedet år. Utskottet har dervid gjort på samma sätt som den ärade motionären. Han har kommit med alldeles samma skäl och upprepat dem, som han hade förra året, och då statsutskottets skäl i följd gillades, hade det ingen anledning att frångå desamma. Den ärade motionären har sagt, att han hade hoppats, att statsutskottet skulle hafva tagit hänsyn till den stora minoritet, som fans här i Första Kammaren. Ja, det kan visserligen sägas, men statsutskottet har efter vanliga regler ålegat att taga hänsyn till majoriteten i kammaren och icke till minoriteten,

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

äfvén om majoriteten varit liten, och härvid kan dessutom tilläggas, att motionen föll i Andra Kammaren utan diskussion. Utskottet har visserligen icke förnekat, att i motionen ligger åtskilligt beaktansvärdt och godt, men att deraf skulle följa, att man skulle affåta en skrivelse, har utskottet så mycket mindre ansett vara förhållandet, som vi ju efter all sannolikhet snart hafva att förvänta ett nytt jordbruksdepartement, som skall taga alla de ärenden i öfvervägande, som röra jordbrukets behof och bästa.

Herr Wijk har yrkat bifall till utskottets förslag, men med ogillande af motiveringen. Hufvudsakliga anledningen, hvarför han ogillade motiveringen, var, att han ville i densamma hafva inryckt, att det nya jordbruksdepartementet skulle vidtaga kraftiga åtgärder till jordbrukets höjande. Ja, den uppfattningen har utskottet också haft, och jag är öfvertygad om, att det nya departementet, när det kommer till stånd, skall vidtaga kraftiga åtgärder till jordbrukets höjande. Den saken säger sig sjelf, den saken förutsättes i utskottets motivering, och då behöfver man väl icke här uttala, hvad som af sig sjelf torde vara temligen solklart. Att den obetydliga ändring i motiveringen, som herr Wijk yrkat, skulle behöfva föranleda till ogillande af hela motiveringen, kan jag alls icke finna.

Af dessa skäl anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Friherre Palmstierna: Jag skall anhålla att få uttrycka min sympati för den i motionen uttryckta idén, att det borde upprättas en central, fullt vetenskaplig försöksanstalt för jordbrukets behof.

Man hör ofta landtbrukarne klaga öfver, att jordbruket icke bär sig och att industrien tager bort arbetskrafterna. Nu kan man ju säga, att det alltid är bättre, att industrien tager dessa arbetskrafter, då de åtminstone stanna i landet och äta upp, hvad jordbruket producerar, än att de såsom förut emigrera ur landet. Jordbruket kan ändå icke betala de summor, som numera äro erforderliga för erhållandet af behöfliga arbetskrafter. Enligt min uppfattning måste därför landtbruket i våra dagars skarpa konkurrens följa samma väg som alla andra näringar för att producera billigt, nemligen att anlita de två viktiga moderna häfstängerna: vetenskapen och maskinerna. Maskiner hafva landtbrukarne också börjat använda i allt större utsträckning, och beträffande vetenskapen kan det sägas, att den mer eller mindre utförligt inläres vid våra landtbruksskolor, högre som lägre. Någon egentlig central, vetenskaplig försöksanstalt finnes deremot icke i Sverige, egendomligt nog, och lika egendomligt är, att i den svenska Riksdagen, der jordbruket dock är så talrikt representeradt, endast skall finnas föga intresse för en dylik, enligt min uppfattning, för jordbruket så nödvändig anstalt. Vi hafva visserligen svenska utsädesföreningen och svenska mosskulturföreningen, hvilka med anslag af statsmedel inrättat fullt vetenskapliga försöksanstalter, och jag tror, att dessa anstalter gjort synnerligt gagn, men de hafva blott kunnat afse vissa specialområden.

Hvad nu beträffar den af motionären föreslagna undersökningsanstalten, så har landtbruksakademien redan år 1891 ingått till Kongl. Maj:t

med anhållan om anordnandet af en sådan anstalt, afseende utfodringsläran och mejerihandtering, hvilken anstalt af akademien beräknades skola kosta cirka 25,000 kronor årligen. Jag skall icke här göra något utdrag ur akademiens framställning, deri emellertid beaktansvärdt och utförligt framhålles betydelsen af en dylik anstalt, ordnad på fullt vetenskaplig grund. — En annan del af motionärens framställning afser anställandet af experiment, rörande sjelfva jordens produktionsförmåga. Den större jordegaren vet nog, att han kan skicka prof å jordarter till de kemiska stationerna för att få veta, hvilka gödningsämnen, som fattas, men man kan icke vänta, att jordegarna skola hafva tillgångar och insigter för anställandet af vidare vetenskapliga undersökningar. Funnes deremot en fullständig, fullt vetenskaplig försöksanstalt ordnad, så kunde der försök anställas, huru olika jordarter, lerjord, sandjord o. s. v. böra behandlas med gödningsämnen, och fullständiga serier upprättas, utvisande de erforderliga gödningsämnena för hvarje särskild jordart, liksom hvilka utsädesarter, som å den ena eller andra jordmånen bäst löna sig, etc. När dessa undersökningar blifvit å anstalten fullständigt utförda, borde derpå, för att pröfva undersökningarnas resultat, följa anställandet af mindre fältförsök i olika provinser. På detta sätt skulle en jordbrukare kunna erhålla en på fullt vetenskaplig grund upprättad, för hans jord passande odlingsplan, hvilken plan det sedan vore hans sak att i större skala praktiskt utföra.

Då jag icke kan finna annat, än att en sådan anstalt som den här ifrågavarande skulle för hela landet och särskildt för dess jordbruk vara till stort gagn, ber jag att få yrka afslag å statsutskottets hemställan och bifall till motionärens förslag.

Friherre Klingspor: Efter den uttömmande granskning af motionens innebörd, som framlagts af föregående talare, särskildt motionären och herr Almén, kunde man hafva väntat, att den, som uppträdde till försvar för statsutskottets utlåtande, skulle kunnat lemna nya och kraftiga skäl för den hållning i frågan, som utskottet intagit. Jag får dock till min ledsnad — eller kanske rättare sagdt till min glädje — erkänna, att detta försvar var så lamt, det gerna kunnat vara. Det innehöll alls ingenting annat, än att utskottet ville undanskjuta hela frågan.

Den åsyftade talaren sade först, att utskottet saknat skäl att ändra sin uppfattning från förra året. I detta afseende ber jag att få säga, att när det är fråga om större saker — och här gäller det för visso en stor sak — måste åsigterna hafva tid att tränga sig fram. Man kunde icke pretendera, att en sådan sak som denna genast skulle fullt uppfattas af representationen. Således fick man förra året med jemnmod se, att motionärens förslag afslogs. Det föll visserligen i ett enhälligt statsutskott, men i Första Kammaren gaf sig dock till känna en stark opinion till förmån för detsamma, och jag hemställer, om icke de uttalanden om förslaget betydelse, som förekommo vid fjolårets riksdag i Första Kammaren, bort hafva gifvit statsutskottet tillräcklig anledning att gå något djupare in i frågan.

Om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.
(Forts.)

*Om inrättande
af en under-
sökings- och
experimental-
anstalt för
jordbruks-
ändamål m. m.
(Forts.)*

Vidare sade den ärade talaren, att statsutskottet tagit hänsyn till majoritetens mening. Jag måste då säga, att det är bra svagt lif, ett utskotts-förslag skall kunna föra på stödet af en enda röst. Och om denna röst utfallit annorlunda och varit till förmån för motionen, skulle då utskottet också hafva nu uttalat sig till förmån för åtgärder i ämnet? Skulle således allt här bero på denna enda röst?

Den ärade talaren betonade också, att i Andra Kammaren icke gjorts något uttalande för motionen, men detta är ju också ganska naturligt. Andra Kammarens landtmän äro visserligen mycket praktiska personer i sitt jordbruk, men man kan icke af dem vänta, att de skola taga initiativ i en fråga sådan som denna. Initiativet måste tagas af personer, som beherska saken på ett helt annat sätt. Här måste man vänta vägledning från Första Kammaren. Första Kammaren, som ger uttryck åt uppfattningen inom vidare lager, måste här gå förut.

Att vi landtmän icke ega nog praktisk insigt eller teoretisk kunskap att gifva direkta anvisningar till frågans lösning, är emellertid naturligt, men motionären har ju, såsom redan framhållits, icke begärt annat än en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning af frågan. Det har sagts, att en sådan skrivelse vore onödig, därför att Kongl. Maj:t nog ändå skulle göra utredningen, så snart det nya jordbruksdepartementet blir inrättadt. Men är verkligen någon af den meningen, att, sedan Riksdagen afböjt motionärens framställning, den nya departementschefen ändå skulle finna anledning att taga saken om hand? Kan man verkligen tro, att, när både Första och Andra Kammaren afslagit den begärda skrifvelsen, departementschefen ändå skulle taga i tu med en utredning, som måste blifva mycket tidsödande och besvärlig? Jag förmenar, att detta är en alldeles falsk uppfattning, och inse vi, att det här gäller en sak af största betydelse, inse vi, att det icke duger att blott arbeta med rent prohibitiva åtgärder, utan att vi äfven måste tänka på att skaffa våra landtmän de vetenskapliga hjälpmedel, som behövas för ett lönande jordbruk, så kunna vi icke stanna vid den ståndpunkt, utskottet intagit, utan vi måste här taga ett verkligt initiativ.

Vi hafva visserligen också bland våra jordbrukare haft förgångsmän, som utträttat stora saker till landtbrukets höjande — vanligen på bekostnad af deras ekonomiska ställning, men af den enskilde kunna vi icke begära mycket i detta afseende. Försöken äro allt för dyrbara. Och hvad vi kunna vänta af de kemiska stationerna är också mycket litet. Uppdrager man åt dessa en undersökning, så utföra de den nog, men försöker man sig på att fråga vederbörande till råds, får man icke något svar. Anslaget till de kemiska stationerna är också så obetydligt — endast några tusen kronor — att man icke kan fordra stora resultat af dem. De behövas nog, men de kunna icke gifva, hvad vi här behöfva. Och framför allt behöfver landtbruket en enhetlig ledning af det hela, något, som just är tanken och innebörden i herr Benedicks' motion. Jag får därför på det varmaste anhålla, att kammaren nu måtte skänka motionen åtminstone den enda röst,

som i fjol fattades, så att, när förslaget återkommer, statsutskottet måtte använda större kraft till dess befrämjande.

Jag får yrka afslag å utskottets förslag och bifall till herr Benedicks' motion.

Herr Wijk: Herr Fosser yttrade, att mitt yrkande om kraftigare åtgärder till landbrukets befrämjande vore onödigt, då man kunde förutsätta, att chefen för det blifvande jordbruksdepartementet skall framkomma med de förslag, som i sådant afseende kunna vara behöfliga. Det är fullt riktigt, att vi böra kunna ställa sådana förväntningar å det blifvande departementet, och jag skulle också anse mitt yrkande obehöfligt, om icke statsutskottet framlagt den här använda motiveeringen, deri utskottet just betonat, att regeringen borde hålla sig till de gamla anstalterna och icke komma med begäran om några nya, som, om realiserandet af de önskemål, herr Benedicks i sin motion framhåller, skall möjliggöras, antagligen måste ske.

Herr von Möller: Jag kan icke neka till, att, då jag hörde herr Fossers försvar för statsutskottet, jag kom att tänka på historien om barberaren, som utanför sin butik satte upp en skylt med inskriften: här rakas gratis i morgon. Det är ju gifvet, att det blef glädje bland dem, som sågo denna annons, och rakstugan blef full med folk, som väntade sig att få rakningen gratis, men när kunden ville aflägsna sig, fordrade barberaren likväl sin betalning. Kunden hänvisade till inskriften å skylten, men barberaren svarade: nej, der står icke i dag, men i morgon. Klart är, den morgondagen kom aldrig.

På samma sätt synes statsutskottet hafva förfarit gent emot motionärens förslag. I fjol afstyrkte utskottet motionen därför, att det väntade, att jordbruksdepartementet skulle bildas, och i år därför, att detta departement är under bildning. Kommer motionären igen nästa år, afslår utskottet antagligen hans förslag på den grund, att jordbruksdepartementet är bildadt, o. s. v. i oändlighet. — Talet om vår moder-näring och skydd för densamma äro vackra fraser att röra sig med, men när något verkligen begäres till näringens främjande, kommer Riksdagen alltid med sitt "i morgon".

Skälen för bifall till motionen hafva fullständigt utvecklats af herr Almén och andra föregående talare, och jag vill därför icke vidare uppehålla kammarens tid, utan ber att få ansluta mig till dem, som yrkat bifall till motionärens förslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels, af herr Wijk, att utskottets hemställan måtte bifallas med ogillande af motiveringen, dels ock, af herr Benedicks, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr Benedicks' yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Om inrättande af en undersöknings- och experimental-anstalt för jordbruks-ändamål m. m.
(Forts.)

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkterna 12—29.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30.

*Om anslag för
studerande af
jordbruk på
smålotter i
Danmark.*

Herr Benedicks: Herr Pantzarhielm har i sin föreliggande motion anhållit om bidrag från statens sida för att sätta mindre jordbrukare i stånd att resa till Danmark och studera det jordbruk, som der bedrifves på de små husmanslotterna. Då det är alldeles säkert, att det icke finnes någon studiemetod, som leder till sådan inblick och framgång i ett yrke som begagnandet af åskådningsmateriel, måste motionärens syfte anses i hög grad behjertansvärdt. I Danmark har man, som bekant, i fråga om särskildt det mindre jordbruket fått stort försteg framför oss här i Sverige, hvarför det ju är skäl för oss att söka att sätta oss in i de danska jordbruksförhållandena. Det kan visserligen icke gerna blifva fråga om, att i de föreslagna resorna skulle komma att deltaga annat än jordbrukare från de sydliga delarne af landet, men äfven med denna begränsning skulle sådana resor vara en vacker början till det mindre jordbrukets förkofran. De danska metoderna skulle dock blifva införda i landet och kändedomen derom från de sydliga länen sprida sig vidare. På detta sätt skulle således också de öfriga delarne af landet hafva nytta af ett anslag för ifrågasvarande ändamål.

Motionären har nu begärt ett årligt anslag å 7,500 kronor, men detta förslag torde icke hafva stor utsigt till framgång i Andra Kammaren. Bättre synas då utsigterna vara för den af herrar von Friesen, Larsson och Gustafsson mot utskottets hemställan afgifna reservation, deri föreslås, "att Riksdagen må, i anledning af herr Pantzarhielms förevarande motion, på extra stat för år 1901 bevilja ett anslag af 1,500 kronor att enligt de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna skäligt meddela, användas dels och hufvudsakligen till ersättning åt personer, som kunna finnas villiga och lämpliga att handhafva ledningen af resor till Danmark för beredande af tillfälle för innehafvare af mindre jordbruk och jordbruksarbetare att derstädes studera jordbruk på smålotter, dels till öfriga omkostnader, som från statens sida för förevarande ändamål kunna ifrågakomma."

Då nu dessutom här inträffar det sällsynta fallet, att en motion i ett rent jordbruksärende blifvit väckt inom Andra Kammaren, synes mig allt skäl vara för Första Kammaren att lemna sitt bifall till för-

slagets syfte, och får jag på grund af hvad jag nu anfört yrka bifall till reservationen.

Om anslag för studerande af jordbruk på smålotter i Danmark.
(Forts.)

Herr Ehrenborg: Då jag varit med om det slut, hvartill utskottet kommit i denna sak, skall jag be att få yttra några ord i sjelfva frågan. Motionären har framställt saken, som om det skulle råda samband mellan egna-hems-frågan och det lilla husmansbruket i Danmark. Jag tror, att han här sammanfört två saker, som äro så vidt skilda som natt och dag. Mig synes, att husmansbruket i Danmark, som jag sett personligen på nära håll, är ett fullständigt jordbruksförhållande, men egna-hems-frågan hör icke dit. Han säger, att "den svenska småbonden, som för öfrigt utan tvifvel vore ett särdeles godt samhällselement, vore af naturen mistrogen gent emot allt nytt och läte icke lätt öfvertyga sig om detsammas nytta och fördelar. Han måste sjelf med egna ögon se och praktiskt erfara, om han skulle upphöra att tvifla. Egna-hems-tanken vore för honom ny."

Ja, det synes alldeles naturligt, att icke egna-hems-frågan skulle hafva kunnat inarbeta sig i de mindre jordbrukarnes föreställning. För att utreda den saken, har en sakkomité behöft tillsättas, och vore det således obilligt begära, att vetenskapen härom skulle hafva inträngt i den svenska småbondens föreställningssätt. Egna-hems-tanken synes hafva blifvit ett slagord vid alla tillfällen. Den skall fram i alla frågor, — jag har sjelf fallit i den frestelsen — vid motioner om revision af utdikuingslagen jemte anslag ur odlingslånefonden, vid fideikommissfrågan m. m. — öfverallt skall den beröras. Jag tror, för min del, att egna-hems-frågan således bör bedömas för sig sjelf och icke sammanställas med andra för den vidt skilda saker. Motionären åberopar till stöd för sitt förslag, att svenska jordbrukarne skulle studera "husmansbruket" i Danmark, att detta stode på en så hög ståndpunkt. Huru är då husmansbruket stäldt? Det är utmärkt väl ordnad. Personer sitta här på mycket små jordbruk, sköta här jorden utmärkt, men man har också stora fördelar i klimatiska förhållanden, jordmånens beskaffenhet, billiga gödslingsämnen, låga kalkfrakter, goda afsättningsorter och billig majs. Oaktadt jag är protektionist, kan jag icke säga annat, än att billig majs är en god hjälp för svinuppfödningen.

Motionären säger vidare, att svenskarnes resor ej borde stanna vid Seeland och Fyen i de bördiga trakterna med deras äldre odling, utan sträcka sig till småbruket på Jutland, der de omgäfvades af karga ljunghedar. Jag tror, att resorna då icke blefve af den nytta, som de kunde medföra. Man kan äfven inom vårt land göra sådana resor och säkerligen till lika mycken fromma. Men att föra dessa jordbrukare till främmande land och visa dem ett under helt andra betingelser välskött jordbruk, synes mig vara obehöfligt, och frågan möjligen väl tidigt väckt. Det kan alstra missnöje, håglöshet m. m. Jag är öfvertygad, att en eller annan skall tänka: Jag kan icke med all flit i världen åstadkomma ett sådant jordbruk! Då kommer håglösheten och missnöjet fram, och det verkar allit annat än godt att anställa sådana jemförelser. Man framkallar motsatsen af det, som man med dessa resor har afsett. Dermed vill jag visst icke säga, att jag

Om anslag, för
studerande af
jordbruk på
smålotter i
Danmark.
(Forts.)

är emot alla resor och att alla resor äro utan nytta, men dessa blefve mera nöjesresor än något annat, och därför vill jag ej förorda dem. Andra resor kunna deremot vara af stor betydelse. Här lemnas i vår budget stora anslag till stipendier, men dessa äro afsedda för t. ex. lärare; särskildt hafva motioner väckts om stipendier åt lärare i abnormskolor. För sådana stipendier skall jag tala varmt, emedan de, som erhålla sådana, äro väl skickade dertill. De kunna taga reda på hvad som är värdt att lära känna. Men desse landtmän skola hafva ledare, som skola sökas ut för ändamålet. Motionären säger, att han endast känner två, som äro fullt lämpliga såsom ledare för dessa resor. Han namngifver dem till och med, hvilket jag skall be att få slippa göra. Skall man nu emellertid anordna sådana resor, måste man söka ledarne bland praktiske män, som förstå att skilja hvad som är efterföljansvärdt från hvad som icke lämpar sig, så att man icke får missmod och häglöshet i utbyte. Det bör vara praktiska jordbrukare med vaken blick och icke någon, som studerar jordbruk från böcker och tidskrifter.

Reservanterna vilja nu nedsätta det af motionären begärda anslaget och lemna 1,500 kronor till aflöning för resornas ledare m. m., men åt hushållningssällskapen öfverlemna att bekosta resorna. Vi hafva ju emellertid i södra Sverige redan anordnat sådana resor utan statsbidrag, och detta icke blott till Danmark, utan också inom landet. Hafva hushållningssällskapen, hvilkas samtliga inkomster äro ganska afsevärda, ungefär 1,200,000 kr. årligen, gjort detta redan nu, komma de nog ut med att bekosta dessa 1,500 kronor. Skall jordbruket från statens sida hjälpas, måste det vara med större anslag än denna lilla summa, som är för obetydlig att uppföras på ö:re hufvudtiteln. Hvad skulle följden blifva af detta bidrag? Jo, att staten komme att sätta sitt insegel på saken så, att det intygades, att resorna vore af privilegierad beskaffenhet. Alla hushållningssällskap skulle täfla om att begära del af anslaget. Huru långt räcka då 1,500 kronor? Vi hafva ju 26 hushållningssällskap, och man kan då räkna ut, huru långt det förslår. Kommer emellertid en framställning längre fram från chefen för det nya jordbruksdepartementet, så kommer ett sådant anslag troligen i en helt annan form och till helt annat belopp, så att resorna kunna företagas både oftare och med större antal deltagare samt hufvudsakligen mera planmessigt. Att nu uppställa en dylik anslagspost är icke efter mitt förmenande rätta sättet.

Jag har naturligen icke annat yrkande att framställa än bifall till utskottets hemställan, med afslag å motionen och reservationen.

Herr Lybeck: Den föregående talaren synes hafva gjort ett stort nummer af en i och för sig liten fråga. Han har klandrat, att motionären sammanrört två saker, som icke äro att jemföra med hvarandra, egna-hems-frågan och resor till Danmark under lämplig ledning för det mindre husmansbrukets studerande. Han har talat om, att det skulle vara att sätta statens insegel på, att dessa resor äro företag af prima beskaffenhet. Här behöfver icke vara fråga om något företag af prima beskaffenhet, men då det kan blifva ett godt arbete och godt resultat,

som vinnes genom bifall till detta anslag och då det begärda anslaget är obetydligt, men kan medföra gagn, yrkar jag för min del bifall till reservationen.

*Om anslag för
studerande af
jordbruk på
smålotter i
Danmark.
(Forts.*

Herr Tamm, Hugo: Jag har också varit med om att afstyrka bifall till denna motion. Jag erkänner fullkomligt det gagn, danskarne gjort svenska jordbruket, men detta hafva de gjort derigenom, att de inflyttat hit och här gifvit prof på sina bättre metoder. Detta förslag synes mig deremot ganska opraktiskt. Det har till grundtanke, att småjordbrukare skola under svensk och dansk ledning fara öfver till Danmark — så många som kunna, dock ej öfver 30 i hvar grupp — och der tillbringa tio dagar för att lära det danska "husmandsbruget". Det är möjligt, att det går som den siste talaren sade, att de resande stanna i Köpenhamn, men äfven om de komma att få se "husmandsbruget", tror jag icke, att en resa på tio dagar lemnar en produkt, som är af verkligt gagn.

Jag tror till och med, att det kan vara förenadt med en viss risk att låna från främmande håll och drifva fram en kostsam och högt uppdrifven metod i landsdelar, der den icke passar. Enligt mitt förmenande är klokast att på hvarje ort utveckla jordbruket genom att applicera hvad den orten har bäst och som der visat sig gifva de bästa resultaten; småbrukarne hafva ej råd att experimentera.

Jag underkänner visst icke gagnet af resor, då de sträcka sig inom områden, der de kunna medföra praktiskt gagn, men såsom förslaget här ligger, synas de komma att medföra ett resultat lika med noll. Vida mera praktisk förefaller mig då den metoden, som man hört omtalas från Bohuslän. Der har föreslagits, att yngre jordbrukare skola gå ut och under 6 månader taga tjänst, der de få lära sig bättre jordbruk. Detta sätt synes mig praktiskt. Andra hushållningssällskap anlita andra metoder, men alltid har inom landet. Är det verkligen så usest stäldt, att man behöfver gå till Danmark? Finnes det verkligen icke bland jordbrukarne i södra och mellersta Sverige några, som kunna visa, huru ett jordbruk skall skötas? Hvarken ekonomi, hus eller kreaturshållet eller jordens skötsel går att flytta öfver hit från Danmark. Sannerligen man på tio dagar lär sig något, som är värdt att öfverflytta hit. Det är då bäst att i enlighet med den hänvisning, utskottet lemnat, låta hushållningssällskapen, som redan börjat härmed, reda ut hvad som är mest praktiskt och mest nyttigt. När man undersökt detta och har erfarenhet att bygga på, då är tid, att staten lemnar något understöd. Men nu synes tanken att fara öfver Sundet och lära jordbruk vara en förflugen tanke.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Friherre Klingspor: Jag är öfvertygad, att vårt bondestånd, särskildt de små jordbrukarne, hafva mycket att lära af danskarne med hänsyn till det sätt, hvarpå desse sköta smålotter. Men jag kan likväl icke vara med om denna motion. Den gränsar i mitt tycke till popularitetsmotionerna, och jag anser det icke lämpligt, att man i denna fråga vädjar till statens ingripande. Lika med herrar Ehrenborg och

Om anslag för studieresor af jordbruk på smålotter i Danmark.
(Forts.)

Tamm anser jag frågan ligga inom ramen för våra hushållningssällskaps arbetsföretag, och först när dessa kommit till det resultat, att de behöfva statens mellankomst i denna sak, kan det vara tid att komma fram dermed. Att nu belasta budgeten med sådana småsaker som detta, vill jag icke, utan anser det onödigt.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Wijk: Genom ett förbiseende af mig har jag icke blifvit antecknad såsom reservant i denna punkt. Jag har nemligen i utskottet yrkat bifall till reservationen. Inom det hushållningssällskap, jag tillhör, har anslagits 15,000 kronor att utgå under fem år till studieresor. Jag erkänner, att detta anslag har föga samband med egna-hems-frågan. Afsigten i vårt hushållningssällskap är att bereda tillfälle till studieresor för mindre hemmansegare och deras söner, hvilka äro nog intelligenta för att kunna draga nytta af dylika, ej blott i Danmark utan äfven i Skåne, naturligtvis under dugliga mäns ledning.

Då nu motionen väckts, kan jag ej anuut än yrka bifall till densamma. Det blir en särskild lättnad att desse, som resa ut, få färdas på truppbiljett, och vill staten för ifrågasvarande ändamål lemna ett anslag på 1,500 kronor, anser jag detta främja en god sak.

Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Herr Nordenfalk: Med anledning af diskussionen ber jag få upplysa, att den åsigt, som af statsutskottet uttalats om lämpligheten att lägga frågan om dylika resor i hushållningssällskapens händer, redan är i så måtto tillämpad, att, enligt hvad jag känner, åtminstone ett hushållningssällskap lemnat anslag till dylika resor utan att ifrågasätta bidrag dertill af andra än sina egna medel. Det var väl med någon betänksamhet anslag till ett sådant ändamål beviljades, men beloppet var icke så stort, och man ordnade saken slutligen så, att hvar och en af sällskapets filialafdelningar fick utse en person bland de mindre jordbrukarne inom filialens område att resa, hvarjemte förvaltningsutskottet utsåg en ledare för det hela. Ett litet anslag till ersättning åt den person i Danmark, som skulle hjälpa de resande derstädes, lemnades äfven.

Om nyttan af dylika resor vill jag ännu icke uttala något definitivt omdöme. Kanske har man å ena sidan fäst för mycket vikt vid dem, å andra sidan underskattat dem. Jag har talat vid en af dessa reseurärer; han sade: icke hunno vi se så mycket, men jag skall säga, att danska jordbrukarne förstå att taga reda på mycket, som vi här icke hålla så noga reda på, och nog var det ett och annat, som jag ärnar taga efter.

Huru som helst det emellertid må vara med uppfattningen om nyttan af dylika resor, så lærer det väl böra öfverlåtas åt hushållningssällskapen att ordna i denna sak såsom de bäst finna, och jag anser därför utskottets hemställan fullkomligt välbetänkt, helst hushållningssällskapen icke sakna medel att anordna dylika resor, om de så finna för godt, i följd hvaraf äfven jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Grefve Hamilton: En aktad statsutskottsledamot yttrade, att man icke skall gå öfver Sundet för att lära jordbruk. Men enligt mitt förmenande bör man lära, der man kan få lära något. Och gifvet är, att i Danmark står det mindre jordbruket högre än åtminstone i vissa delar af vårt land. Det är ett viktigt mål att söka tillse, att de mindre jordbrukarne få lära sig sköta landtbruk och dess binärningar på det lämpligaste sättet, och jag tror, att de just i Danmark af de mindre husmansbrukarne kunna lära sig detta.

Visserligen bör icke — såsom här anmärkts — frågan sammankopplas med egna-hems-frågan, men när denna senare någon gång blir löst, skadar det icke, att man i vårt land lärt sig, huru dessa af några tunnland jord bestående egna hem fördelaktigast böra skötas.

Jag kan väl instämma med statsutskottet deruti, att anslaget är obetydligt — det borde vara större — men jag betraktar det blott såsom en föregångsman till hvad som komma skall, och under denna förutsättning yrkar jag bifall till reservationen.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Jag vill icke så skarpt som den förste talaren å utskottets sida uttala mig mot motionen, hvilken efter mitt förmenande har en ganska stor innebörd. Inom hushållningssällskapet i det län jag tillhör har också fråga varit väckt om anslag för att sätta jordbrukare i stånd att företaga studieresor till Danmark, och jag får erkänna, att en ganska stor minoritet inom sällskapet yttrade sig till förmån för saken, men sällskapets beslut blef, att en annan väg borde väljas för det afsedda syftemålet vinnande, då man fruktade, att sådana resor som de föreslagna allt för lätt kunde få karakteren af blotta lustresor.

Motionären säger, att han känner endast två män i landet, hvilka skulle duga till ledare för sådana resor, och vill det nästan se ut, som om mycket i motionen vore tillkommet just med hänsyn till desse ledare. Enligt motionen skulle det nu ock vara ledarena, som hade att för deltagarena i färden bestämma, huru resorna skulle ske, och hvad som derunder borde egnas uppmärksamhet, men då enligt en näst föregående talares åsigt studiet skulle gälla icke blott sjelfva landtbruket, utan äfven dess binärningar, synes verksamhetsfältet vara för stort i förhållande till den tid, som kan blifva tillmätt för resorna. I Bohusläns hushållningssällskap hafva vi också, såsom redan förut under diskussionen blifvit sagdt, ordnat saken på annat sätt. För att tillgodose det större jordbrukets intressen hafva vi upprättat en landtbruksskola, och för det mindre jordbrukets tillgodoseende bereda vi fria resor och fri utbildning åt intresserade bland hemmanssegares söner, hvilka resor, med dertill hörande utbildningstid, företagas ej blott till Danmark, utan äfven till Skåne, och hvilka således hafva en helt annan karakter än de af motionären ifrågasatta. Eu deltagare i af hushållningssällskapet bekostad resa får nemligen förbinda sig att vara ute sex till sju månader och att derunder äfven taga del i jordbruksarbetet å platsen. Vissa vilkor äro å andra sidan stipulerade för att han under tiden skall få en så vidt möjligt allsidig utbildning. Vi hafva nemligen stipulerat, att han skall deltaga i alla förefallande arbeten,

Om anslag för studieresor af jordbruk på smålotter i Danmark.
(Forts.)

Om anslag för
studerande af
jordbruk på
smålotter i
Danmark.
(Forts.)

hvarjemte det bestämts vissa förmåner, såsom exempelvis, att han bör spisa vid husbondens bord.

Motionären vill nu göra ordnandet af resor för studiet af landtbruket till ett statsändamål, men jag vill häremot erinra, att det af honom begärda anslaget blott skulle tillgodokomma vissa delar af landet, enär jag i likhet med ett par föregående talare tror, att det icke är från många orter i Sverige, som man skulle vara vidare be-
tjent med att allt för mycket använda de arbetsmetoder, som tillämpas i Danmark, der naturbetingelserna äro helt andra än här. Slutligen vågar jag påstå, att, om man läser motionen, man skall finna, att motionären sammanblandat egna-hems-frågan med frågan om intensivt skött landtbruk. De egna hemmen äro afsedda för industriarbetare, som der hafva sin bostad, men hemta den hufvudsakliga förtjensten från annat håll. Vid det intensiva jordbruket skall deremot all förtjensten tagas från den egendom, man brukar, liksom allt arbete också nedlägges derstädes.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den föreliggande punkten hemställt samt vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklaras propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 31—38.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40—43.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44.

Lades till handlingarna.

Punkten 45.

Herr Boström, Filip: Det kan synas förmätet att uppträda mot ett enhälligt statsutskott i en sådan anslagsfråga som denna, i synnerhet som verkningarne af den svåra farsot, som sistlidet år rasade i Västergötland, uppväckt medlidande öfver hela landet. Men jag har för

Ifrågasatt
understöd åt
personer, som
lidit förlust
genom mjelt-
brandsfarsot.

min del den bestämda uppfattningen, att de motiv, som utskottet använt för bifall till denna motion, komma att medföra ganska vidtutseende konsekvenser. Utskottet säger nemligen, att "särskildt i betraktande af de indirekta förluster, som för befolkningen i åtskilliga delar af Skaraborgs län vållats genom de i anledning af mjeltbrandsfarsoten påbudna afspärrningsåtgärderna", synes det af behovet påkalladt, att staten ytterligare ingriper. Skall man slå in på den vägen, att de indirekta kostnaderna, som uppstå med anledning af en sådan farsot, böra ersättas, då tror jag, att man är inne på en oriktig väg, och jag beklagar den myndighet, som har att utdela anslag på grund af denna anledning.

Kammaren vet väl, hvad i denna fråga är åtgjort. Konungens befallningshafvande i Skaraborgs län har utfärdat ett upprop för insamlande af bidrag till detta ändamål; detta upprop resulterade så, att c:a 30,000 kronor inflöto. Den kostnad, som enligt verkställd utredning borde ersättas i någon mån, uppgår till 74,000 kronor, och på framställning af Konungens befallningshafvande har Kongl. Maj:t utom dessa insamlade 30,000 kronor anslagit 20,000 kronor från undsättningsfonden, således i rundt tal 50,000 kronor. Det är ungefär tre fjerdedelar af hvad kostnaderna uppgått till, som således redan blifvit ersatta, och på grund af den utredning i ärendet, som föreligger, synes det icke vara skäl att gå längre.

I den författning, som tillämpas med afseende på dessa sjukdomar, gifven den 9 december 1898, angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, förekommer en §, som lyder i korthet så: "För djur, som dött i smittosam husdjursjukdom, eger ersättning af allmänna medel ej rum."

Det är således alldeles kategoriskt, det betalas icke af statsmedel i vanliga fall ersättning för döda djur. Deremot betalas enligt samma af mig åberopade förordning i fyra särskilda fall ersättning, i fall djur insjuknat i viss svårare sjukdom. Dessa fyra fall äro, om husdjur insjuknat i *boskapspest*, *elakartad lungsjuka*, *rots* eller *svinpest*.

Sedan åtskilliga bestämda formaliteter iakttagits, eger hvad den första sjukdomen beträffar veterinär rätt att, för att se om sjukdomen är af den beskaffenheten han befarar, efter förut skedd värdering låta nedslagta ett eller två af de svårast angripna djuren. Likaledes i de öfriga fallen är egaren berättigad att af statsmedel utfå ersättning efter verkställd värdering för nedslagtadt djur, om det uppdagas, att sjukdomen varit af den beskaffenhet veterinären antagit.

För min del är jag öfvertygad om lämpligheten af att statens ersättningsskyldighet utsträcker utöfver nu gällande förhållanden. Jag anser nemligen, att om det uppträder inom en landsdel en sådan farlig sjukdom, som kan på några dagar utsträckas till flera kringränsande län och medföra förluster, som äro oöferskådliga, är det statens skyldighet att genast ingripa och betala alla de förluster, som genom dödsfall kunna uppstå. Här är emellertid icke fråga om att föreslå förändringar i nämnda förordning, men jag vill på samma gång jag yttrar mig i frågan hafva uttalat såsom min åsigt, att billigheten fordrar, det staten ökar sin ersättningsskyldighet vid dylika fall. Här har för öfrigt

*Ifrågasatt
understöd af
personer, som
lidit förlust
genom mjelt-
brandsfarsot.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
understöd åt
personer, som
lidit förlust
genom mjelt-
brandsfarsot.*
(Forts.)

under flera föregående år funnits tillfällen, då andra landsdelar haft ofantligt stora förluster af sådana sjukdomar. Jag vill särskildt fästa uppmärksamheten på förhållandena i Skåne, under det mul- och klöf-sjukan gick der. Kongl. Maj:t bestämde då, att den sjuka boskapen inom vissa inskränkta rayoner skulle nedslagas, och därför lemnades ersättning af statsmedel, men för öfriga förluster betalades ingen ersättning. Här är ett likartadt fall. Ersättning har dessutom redan lemnats till 75 procent af de lidna förlusterna.

Jag kan på grund af den motivering, som utskottet anfört, icke se, att det vore något lyckligt beslut att slå in på den väg, statsutskottet föreslagit, och därför tillåter jag mig yrka afslag å statsutskottets förevarande förslag.

Herr Wijk: Det är nog mycket riktigt, som den föregående ärade talaren anmärkte, att de, som varit utsatta för denna epidemi, hafva fått dels af allmänheten, dels af Kongl. Maj:t ett mycket vackert understöd. Det fordrar ett tacksamt erkännande. Och vore det nu så, att det endast inskränkte sig till den direkta förlusten, förlusten af djuren, skulle man naturligtvis icke kunna sätta i fråga, att ytterligare understöd skulle lemnas, ty det är väl i allmänhet så, att de, som blifva utsatta för olyckan, få bära någon del deraf sjelfva, men det är den omständigheten här, att till de direkta förlusterna kommit indirekta förluster, som gjort att statsutskottet bifallit motionen. Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Tamm, Hugo: Jag skall bedja att få fritaga mig åtminstone från det, som den förste ärade talaren sade. Utskottet var verkligen icke så enhälligt, som det ser ut af betänkandet, ehuru jag icke bifogade min reservation. Jag uppträdde nemligen i utskottet och yrkade afslag å motionen.

Jag vill hemställa till herrarne: skall man nu gifva ett extra påbröd, om jag så får säga, till hvad redan är gifvet, bör det åtminstone ske efter rättvis grund. Konungens befallningshafvande, efter noggranna undersökningar inom de särskilda socknarne, har förklaradt, att han behöfde 20,000 kronor af Kongl. Maj:t för att lindra det värsta betrycket. Kongl. Maj:t hade säkert, om den verkställda undersökningen dertill gifvit anledning, lemnat mera. Efter hvad grunder gjordes Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utdelning? Jo, det har utdelats så, att de, som voro i det värsta betrycket, hafva fått full ersättning för sina döda kreatur. Om en del deremot säger Konungens befallningshafvande, att de äro sådana, som man icke behöft bispringa med annat än räntefria lån, och som därför fått mindre; och den tredje kategorien, heter det sedan, äro sådana, som kunnat bära förlusten och därför icke böra hafva något statsunderstöd.

Huru tänka herrarne, att dessa nya 20,000 kronor skola utdelas? Skall det gifvas till dem, som fått fullt? Skall det gifvas till dem, som fått igen en del af sin förlust, eller skall det gifvas såsom en extra utdelning till de personer, som icke fått någonting? Skall en person med fyra kor, af hvilka två dött och två tillfrisknat, och som redan fått

de två ersatta, deröfver få ändå mera, då deremot grannen, som haft sina fyra kor sjuka, men som icke lidit *direkt* förlust, emedan något djur icke dött för honom, men haft samma indirekta förlust, icke får någonting? Mig synes, att det anslag, som är gifvet af Kongl. Maj:t, det är pröfvadt, det är någonting att gå efter, och dervid bör det stanna. Bifall till förslag som detta kan det ligga den faran uti, att de mera blifva anslag till motionärers välvilliga nit än till verkliga undersökta behof.

Jag anbåller om afslag å motionen.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 46.

Herr af Burén: För att i någon mån mildra det sorgliga intryck, som i vida kretsar framkallats genom Riksdagens beslut den 30 mars 1898 om Ofotenbanans fullbordande,

för att bevara någon del af den jernmalm, som efter Ofotenbanans fullbordande kommer att i allt större kvantiteter utskeppas till utlandet för att komma andra länder och andra folk till godo, och som naturens herre och mästare nedlagt i den svenska jorden för att vara oss och vårt land till nytta och gagn icke blott under denna generation, utan under alla generationer,

för att väcka till lif en jernindustri *i stor skala*, som vårt land hittills saknat, och som vi med våra stora tillgångar på malm och våra stora tillgångar på vattenkraft hafva alla förutsättningar att kunna bedrifva,

för att förskona oss för den förödmjukelsen att från utlandet få återköpa samma malm, som vi dit exportera, i form af jernvägs-skenor, jernbalkar m. m.,

för att förminska den öfverklagade bristen på utländska betalnings-medel, som uppkommer derigenom, att vi årligen köpa från utlandet flera tusen tons jernvägsskenor för flera millioner kronor, samt slutligen

för att i någon mån kunna förädla åtminstone någon del af all denna malm inom landet,

är det, mina herrar, som jag väckt denna min motion.

De få rader, hvarmed statsutskottet affärdat motionen, lyda:

“Då den industriella verksamhet, hvars åvägbringande utgör den föreliggande motionens syfte, synes, på sätt motionären äfven närmast afsett, böra öfverlemnas åt den enskilda företagsamheten, anser utskottet, att äfven de förberedande undersökningar och beräkningar, som för en sådan verksamhets åstadkommande kunna erfordras, böra på enskildes initiativ ankomma.”

Hvilken bitter ironi ligger icke i dessa få rader, då man vet, att staten drifver en stor jernvägsrörelse och årligen förbrukar stora quanti-

Ifrågasatt understöd åt personer, som lidit förlust genom mjöltbrands/arsot.
(Forts.)

Ifrågasatt utredning rörande inhemska tillverkning af jernvägsskenor m. m.

Ifrågasatt utredning rörande inhemsk tillverkning af jernvägsskenor m. m.
(Forts.)

teter räls, då man vet, att staten drifver ammunitionfabriker, då man vet, att staten drifver vapenfabriker, då man i Kongl. Maj:ts proposition ser, att herr statsrådet och chefen för civildepartementet framställt begäran om anvisande af 80,000 kronor för drifvande af tillverkning af stenkolsbriketter, som jag hoppas, att statsutskottet måtte förorda och Riksdagen bevilja, då man vet, att statsutskottet med eller mot sin vilja måste bevilja flera millioner kronor utöfver det belopp, 22,000,000 kronor, som är beräknadt för Ofotenbanans fullbordande, under det statsutskottet afslagit min framställning om anvisande af 20,000 kronor till understöd för en fabrikation, som är afsedd att mildra det pinsamma intryck, som Riksdagens nyssnämnda beslut den 30 mars 1898 framkallat.

Herr vice talman, jag står mållös inför ett sådant förhållande. Jag kan icke förklara det.

Jag frågade en statsutskottsledamot, hvarför utskottet afslagit min motion. Han svarade: vi voro alla eniga om, att det skulle vara synnerligen lyckligt för vårt land, om en rälsfabrikation inom landet komme till stånd, men vi ville icke vara med om att lemna bidrag till undersökningar för att befordra denna sak. Dock har ju denna undersökning till ändamål *ett statens eget intresse*, och skulle derjemte så väsentligt underlätta företaget, ty sedan genom en sådan undersökning af sakkunniga blifvit utrönt, hvilken den lämpligaste platsen i vårt land vore för en sådan anläggning, vare sig vid Luleå, Oxelösund, Trollhättan eller någon annan plats, noggranna och tillförlitliga ritningar och kostnadsförslag därför uppgjorda i samråd med in- och utländske fackmän, som i denna sak stå inne med erfarenhet och sakkunskap, och det derigenom blefve konstateradt, att företaget vore icke allenast möjligt, utan äfven ekonomiskt bärkraftigt, så vore ju problemet löst, och vi kunde då vara förvissade om att vi skulle få en rälsfabrikation inom landet till stånd, och dermed vore första steget taget till en jernindustri i stor skala. Vore det icke skäl att offra dessa 20,000 kronor för realiserande af denna för vårt land så utomordentligt viktiga angelägenhet? Staten offrar årligen för främjande af vår modernäring jordbruket, för nya vägar och kanaler, för handel och sjöfart, för fiskerinäringen stora summor, som jag för min del gerna är med om att bevilja. Vore det då icke skäl, att staten med detta jemförelsevis ringa belopp understödde vår andra modernäring, bergshandteringen? Få äro de bruksegare och ingenjörer, som icke i dessa dagar enstämmigt uttryckt sin glädje öfver förslaget. En af dem skrifver bland annat: "Brefskrifvarne hafva redan för 27 år sedan utarbetat ett förslag till anläggning af ett jernverk på Östersjökusten för tillverkning af räls af svenska malmer och importerad engelsk cokes. Denna anläggning, som utarbetades i detalj, kom dock aldrig till utförande, hufvudsakligast på grund deraf, att man ej då ansåg det vara möjligt att erhålla tillräcklig malm från våra svenska grufvor till nog billigt pris. Sedan dess hafva emellertid fordringarna på ett rälsvalsverks tillverkningskvantitet i så högst betydlig grad stigit, att, när man då ansåg en dygnstillverkning af 200 tons vara det högsta man kunde

åstadkomma, tillverkar man nu för tiden vid de stora valsverken i Förenade staterna ej mindre än 1,000 tons rälér per dygn vid ett enda valsverk. Så stor afverkningsförmåga kan det naturligtvis ej här blifva tal om, men det synes ju af det ofvan sagda, att det blir nödvändigt att först bestämma jernverkets anordning och kapacitet, innan man ens närmelsevis kan beräkna anläggningskostnaden.“

En annan slutar sitt bref med följande ord: "Det är otänkbart, att ditt förslag ej skall vinna Riksdagens bifall. Åtminstone kan jag ej tänka mig annat, än att vår upplysta Första Kammare skall acceptera din vexel."

För några veckor sedan yttrade Carl Carlsson Lindberg, hvilken inom brukskretsar med rätta ansetts vara en af våra dugligaste och mest praktiska jernkarlar: "det vore väl för den svenska jernhandteringen, om din motion blefve antagen".

Att de jernverk, som hittills gjort försök med tillverkning af rälér, icke därför lämpat sig kan ju lätt förklaras deraf, att malm- och kolfrakterna varit för höga. En sådan anläggning bör således ligga vid hamn. Den nyss nämnde Carl Carlsson Lindberg, hvars för tidiga fränfalle ingen kan mer beklaga än jag, ansåg, att Trollhättan vore en lämplig plats för ifrågavarande anläggning.

Slutligen får jag uttala min glädje öfver att åtminstone två framstående ledamöter af statsutskottet från denna kammare antecknat sig icke hafva deltagit i detta beslut, och jag vet, att flere andra, som intresserat sig för min motion, varit frånvarande. Det är sannolikt, att de skulle hafva anfört åtminstone något mera afböjande motiv för afslag mera än som nu är förhållandet, ty det som anförts torde kammaren finna vara af noll och intet värde.

Herr vice talman, jag anhåller att få yrka bifall till min motion och ber att, i händelse herr vice talmannen skulle uppfatta ställningen sådan, att den faller, jag då får begära votering.

Herr Fosser: Utskottet har ansett, att staten icke lämpligen bör anlägga fabriker för tillverkning af jernvägsskenor, jernbalkar och dylikt, och att statens industriella verksamhet i allmänhet icke bör utsträckas till andra slags föremål, än den nu redan omfattar, utan torde sådant böra öfverlemnas till den enskilda företagsamheten. Visserligen vore det en både stor och god sak, om den betydande mängd jernvägsskenor, som årligen här förbrukas, kunde med fördel tillverkas inom landet, och afsevärda försök hafva redan gjorts i denna rigtning. Man har försökt att få en inhemsk rälsfabrikation till stånd på det sätt, att staten uppträdt såsom afnämare och beställare hos enskilda verkstäder såsom leverantörer. Genom ett kongl. bref den 4 juni 1886 bemyndigades jernvägsstyrelsen att afsluta kontrakt med Stora Kopparbergs bergslagslag om tillverkning åt staten ej mindre under 1887 och 1888 af tillhoppa 15,000 metertons stålrälér än äfven under hvarterdera af åren 1889 till och med 1892 af 4,000 metertons dylika rälér emot ett pris af 107 kronor för meterton af förstberörda parti å 15,000 ton och 102 kronor för ton af de öfriga partierna, som levererades. År 1889 den 10 september fick jernvägsstyrelsen ytter-

Irrågasatt utredning rörande inhemsk tillverkning af jernvägsskenor
m. m.
(Forts.)

Ifrågasatt utredning rörande inhemska tillverkning af jernvägsaxenor m. m.
(Forts.)

ligare bemyndigande genom ett kongl. bref att afsluta kontrakt med styrelsen för Stora Kopparbergs bergslag om tillverkning för staten under 1890 af ytterligare 7,500 metertons stålräler utöfver det för samma år redan kontraherade partiet, att liksom de förut kontraherade partierna levereras fritt på jernvägsvagn vid Domnarfvets jernvägsstation, till ett pris, icke öfverstigande 102 kronor per meterton. Sammanlagdt har svenska staten under åren 1887—1894 från nu nämnda verkstad inköpt 54,182 tons räls till ett medelpris af 102 kronor 96 öre per ton, under det medelpriset på engelsk räls levererad i svensk hamn under samma tid var 82 kronor 78 öre. Genom detta höga pris, som svenska staten, såsom jag nu nämnt, betalt för inom landet tillverkad räls, har densamma gjort en uppoffring af i rundt tal icke mindre än 1 million åttiotvå tusen kronor. Detta oaktadt upphörde rälstillverkningen, säkerligen af det skäl, att den i alla fall gaf ekonomisk förlust för det bolag, som levererade varan; åtminstone var det den allmänna uppfattningen, att denna tillverkning ej gick med vinst, utan tvärtom. Försök att åstadkomma inhemska rälstillverkning har sålunda redan gjorts, men har icke slagit ut på tillfredsställande sätt. Skulle åter sedan dess sådana förhållanden hafva inträdt, som gjorde det fördelaktigare för en inhemska tillverkare att drifva rälsfabrikation, så lider det väl ej något tvifvel, att icke enskildt intresse, enskild företagsamhet skola beakta sådana förhållanden och vidtaga de åtgärder, som deraf kunna föranledas. På grund af dessa skäl beder jag, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fränckel: Man må icke förvåna sig deröfver, att den ärade motionären, som vid så många tillfällen visat sitt stora intresse för den svenska jernhandteringen, fortfarande om jag så får säga obehagligt beröres deraf, att det stora behovet af räls för statens och enskilda jernvägar i landet tages från utlandet, men huruvida motionen denna gång träffar det rätta sättet att drifva denna frågan framåt, lemnar jag derhän. — För min del hade jag trott, att denna fråga, som nu bragts på tal, huruvida staten i en eller annan form, genom undersökningar på statens bekostnad eller genom anläggning af egna verkstäder, bör på konstlad väg åstadkomma den för statsjernvägarne behöfliga materiel, nu borde vara temligen tydligt besvarad genom den erfarenhet, som föreligger sedan föregående tid. De af herrarne, som voro med vid stambanornas första anläggning, torde väl påminna sig, huruledes då behöfliga stora quantiteter af jernvägsmateriel måste tagas från utlandet, och att då icke fans utsigt på enskild väg att åstadkomma täflan genom tillverkning inom landet. Äfven då höjdes sådana välvilliga röster som motionärens för att i detta fall söka åstadkomma någon anläggning på statens bekostnad, men man afstod, och jag tror med rätta, från att vidtaga sådana åtgärder. Man lät i stället statsjernvägarne på annat sätt understödja inhemska enskild industri, sådan nemligen, som kunde inom landet komma till stånd och utvecklas, hvilket också var naturligare för ett land, sådant som Sverige. Det då använda sättet har, kan jag säga, burit särdeles

god frukt, ty åtminstone den rullande materiel kan nu nästan helt och hållet åstadkommas inom landet, så länge nemligen staten vid sina beslut om nya jernvägsanläggningar håller sig inom måttliga gränser. — Vid ett eller annat tillfälle hafva ju i sådant afseende misstag begåtts, hvarigenom man tvingats att beställa sin materiel i utlandet, och det just af sådana effekter, hvilka i vanliga fall numera kunna erhållas från inhemska verkstäder. — Sannolikt är, att emellertid den sorgliga tillfälliga erfarenhet, hvilken härigenom föreligger, skall mana till försigtighet för framtiden. — Hvad nu rälstillverkningen beträffar, har från sakkunnigt håll vid flera tillfällen framhållits, huruledes stora svårigheter i ekonomiskt afseende resa sig vid tillverkning af räls utaf vårt, om jag så får säga, allt för goda råmaterial. Såsom redan föregående talare visat, hafva försök med åstadkommande af denna tillverkning gjorts i vårt land, och har staten, såsom samme talare upplyste, för detta ändamål gjort stora uppoffringar samt synes fortfarande beredd att göra dylika, men just från de enskilda verkstäder, om hvilka det upplystes att de slagit sig på rälstillverkning, har begäran framstälts, att beställningar från statens sida och dylik tillverkning måtte få upphöra, dels emedan dessa verkstäder icke funno det ekonomiskt fördelaktigt att dermed fortsätta, dels emedan konjunkturena voro sådana, att råmaterialet gysammare kunde för annan produktion användas. Redan då 1893 års jernvägskomité sammanträdde, hade den att taga hänsyn till de uppoffringar, staten gjort för att åstadkomma en sådan inhemska tillverkning. — Mellan åren 1887—1894 tillverkades vid enskildt jernverk mer än 54,000 tons jernvägsskenor för en kostnad af cirka 6 millioner kronor. En jernförelse af de pris, staten härvid ansett sig skyldig betala, med dem, som utländsk vara samtidigt betingade, en jernförelse som den föregående talaren redan gjort, gifver vid handen, att staten på denna affär uppoffrat 1,120,000 kronor. — Jag tror visst icke, att detta varit bortkastade penningar, jag tror, att det varit till fördel för vår jernproduktion, och att det vore en god sak, om dermed kunde fortsättas, men faktum är, att det just för det stora jernverk, som erhöll berörda uppdrag, icke låtit sig göra att fortsätta, utan att det sjelft anhållit att för den närmaste tiden icke vidare komma i åtanke vid statens beställningar af räls.

Nu kan jag mycket väl förstå, att den ärade motionären, som sett det uppsving, jernhandteringen vunnit i vårt land, samt hvilka nya tillgångar af råmaterial, som på sednare tider uppstått, anser tidpunkten nu vara inne för vidtagande af nya åtgärder till förmån för denna jernhandtering, genom dem han nu föreslagit. Till honom och öfrige herrar af kammaren hemställer jag då, om icke den erfarenhet, som föreligger, är af den beskaffenhet, att man måste anse sig böra i första rummet tillse, hvad den enskilda företagsamheten kan åstadkomma. — Om sämre konjunkture inträda, hvarigenom de med rälstillverkning förut sysselsatta verken kunde anse lämpligt att använda sitt råmaterial till en hvad materialet beträffar jernförelsevis så underordnad produktion som den nämnda, så lära de icke underlåta att komma med nya framställningar om att statens jernvägar

Ifrågasatt utredning rörande de inhemska tillverkning af jernvägsskenor
m. m.
(Forts.)

Ifrågasatt utredning rörande inhemsk tillverkning af jernvägsskenor
m. m.
(Forts.)

mellankomma. Jag tror således, i det skick frågan nu föreligger, det vara klokast af dem, som önska framgång åt den inhemska rälstillverkningen, att låta denna liksom alla andra med jernvägsdriften sammanhörande tillverkningar utveckla sig på det naturliga sättet, att låta den enskilda företagsamheten gripa sig an dermed, samt staten då, om så behöfves, dervid kan lemna en hjälpsam hand.

På dessa skäl, herr vice talman, yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Herr af Burén: Såsom motiv för afslag hafva de föregående tvenne ärade talarne och ledamöterna i statsutskottet, såväl herr Fosser som herr Fränckel, mycket skarpt betonat, att tillverkning af räls inom landet icke bär sig. Detta är enligt min uppfattning origtigt. Visserligen är det sant, att *de* verk, som hittills försökt sig med denna tillverkning, misslyckats, men hvarför? Jo därför, att *dessa verk* icke haft de betingelser, som *måste* förefinnas för att med ekonomisk bärkraft bedrifva en rälstillverkning. Det är dessa omständigheter, som gjort det omöjligt för Stora Kopparbergs bergslag och Motala verkstad att drifva rälstillverkningen utan förlust. Emedan fraktfrågan spelar en så ofantligt stor rol, *måste* anläggningen för en rälsfabrikation ligga vid kusten eller i dess närhet vid segelled, dit stora lastångare kunna in- och utlöpa. Men icke blott detta; de hafva äfven saknat de billiga materialier, som nu finnas att taga vara på vid Ofotenbanan, vid Malmberget och vid Grängesberget. Det är därför en *sådan* jernförädling *ini* landet icke kan gå med förtjenst, men helt annat blir det, om genom en sådan undersökning, som jag föreslagit, man kommer till visshet om *rätta platsen* för en anläggning af detta slag. Då skulle efter mitt förmenande kalkylen komma att ställa sig helt annorlunda. För min del anser jag, att staten, som för sitt stora jernvägsnät årligen förbrukar ett så stort tontal räler, *bör* uti sitt eget välförstådda intresse lemna understöd till en undersökning, en utredning af denna för hela landet så utomordentligt viktiga angelägenhet, på samma gång som jag är innerligt öfvertygad derom, att, sedan en dylik undersökning gjorts, den enskilda företagsamheten skall lösa problemet, ty det lider intet tvifvel, att med våra tillgångar på billig malm och med de rika tillfällen till användning af vattenkraft, som erbjudas oss, vi skulle kunna framför många andra länder med framgång, till lika billigt pris som de, tillverka jernvägsskenor. Jag yrkar fortfarande bifall till motionen.

Herr Lundström: Då jag instämt i det af motionären framställda förslaget, torde jag äfven böra yttra några ord om detsamma.

Liksom statsutskottet anser jag, att det i allmänhet bör öfverlemnas till den enskilda företagsamheten att verkställa sådana industriella anläggningar, som här äro i fråga, men jag ber få fästa uppmärksamheten derå, att i motionen endast alternativt föreslås, att staten skulle företaga sig detta. Motionens hufvudsakliga syfte och det, hvori jag egentligen instämt, var, att staten skulle verkställa undersökning om möjligheten att med ekonomisk fördel använda någon del af de mal-

mer, som nu exporteras, för tillverkning af räls och jernbalkar inom landet. Häremot har nu sagts, att dylik undersökning redan egt rum genom de rälsbeställningar, som skett vid Domnarfvet och Motala, och att resultatet deraf varit mindre fördelaktigt; men dervid får jag erinra, först och främst att dessa verk icke från början varit anordnade för en dylik tillverkning. Vidare torde det kunna ifrågasättas, om dessa verks belägenhet är den mest lämpliga för en sådan tillverkning äfvensom om anordningarne härför varit de i alla afseenden bästa och mest ekonomiska.

Ingen torde bestrida önskvärdheten deraf att få en tillverkning af dessa saker i gång inom landet, då mycket stora fördelar derigenom skulle uppkomma. Det har redan påpekats, att de dryga summor, som nu årligen betalas till utlandet för räls och balkar, då ej behöfde utgå ur landet, och att arbetsförtjensten för malmens förädling då äfven skulle kvarblifva inom landet. Dertill kommer en annan sak, att värdet af den malm, som nu exporteras, tyckes vara betydligt lägre än värdet å den, som förädlas och användes inom landet. Enligt kommerskollegii berättelse om bergshandteringen i riket under år 1898 uppgifves nemligen den skradda malm, som erhållits från olika grufvor inom landet, ega följande värden:

vid Gellivare	per ton kronor	3,14,
” Grängesberget	” ” ”	3,66,
inom Kopparbergs län, med afdrag af malmen från Grängesberget	” ” ”	6,23,
inom Östergötlands län	” ” ”	7,00,
” Södermanlands län	” ” ”	7,11,
” Örebro län	” ” ”	7,23,
” Vestmanlands län	” ” ”	7,43,
” Gefleborgs län	” ” ”	8,62,
” Vermlands län	” ” ”	8,83,
” Upsala län	” ” ”	9,54.

Häraf framgår, att skillnaden mellan de pris, hvartill den exporterade malmen och den som tillgodogöres inom landet, kunnat realiserar, är ganska betydlig. Nu är väl antagligt, att detta till en del kan bero på grufvornas olika läge och på malmernas olika beskaffenhet, men att detta icke ensamt är orsaken synes tydligt deraf, att Grängesbergs-malmen, som hufvudsakligen exporteras, och den malm från samma provins, som genom den inhemska jernproduktionen tillgodogöres, i afseende å prisen förete en så betydande skillnad som 3,66 per ton för den förra och 6,23 per ton för den senare.

Då således stora fördelar såväl för det allmänna som för den enskilde grufvegaren skulle kunna erhållas, om en tillverkning af jernvägsskenor, balkar etc. åtminstone för vårt eget behof kunde åstadkommas inom landet, har jag ansett det vara lämpligt, att staten, för att om möjligt få en sådan inhemska tillverkning i gång, skulle låta verkställa den första undersökningen. Då nu utskottet enhälligt afslagit detta, och ingen förhoppning således finnes om att det framlagda förslaget skall bifallas, -torde det icke vara stort skäl att framställa

Ifrågasatt utredning rörande de inhemska tillverkning af jernvägsskenor m. m.
(Forts.)

något yrkande. Då emellertid herr af Burén redan framställt ett sådant, anhåller jag att få instämma i detsamma.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr af *Burén* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 46 af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;

Nej—33.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 21 och 23 innevarande februari bordlagda utlåtanden:

n:o 21, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Dufvedal n:o 1 i Östergötlands län,

n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra hospitalslägenheten Sättran i Östergötlands län hörande lägenheter, och

n:o 23, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra sergeantsbostället $\frac{9}{16}$ mantal Bjuf n:o 8 i Bjufs socken af Malmöhus län,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet de vid sammanträdetes början aflemnade kongl. propositionerna.

Herr *von Strokirch* afgaf en motion, n:o 33, om ändring af §§ 37, 44, 59 och 63 riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Berg, Gustaf B.*, under 10 dagar från och med morgondagen samt herr *Weinberg* under 12 dagar från och med den 26 innevarande månad.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,06 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 11, till Konungen, angående af Riksdagen beslutad ändring i 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Anmälades och bordlades

bankoutskottets memorial:

n:o 5, angående afskrifning af en osäker fordran vid afdelningskontoret i Göteborg;

n:o 6, om afskrifning af en osäker fordran vid afdelningskontoret i Jönköping;

n:o 7, angående afskrifning af tre osäkra fordringar vid afdelningskontoret i Kalmar;

n:o 8, angående afskrifning af osäkra fordringar vid afdelningskontoret i Karlstad;

n:o 9, angående afskrifning af osäkra fordringar vid afdelningskontoret i Linköping;

n:o 10, angående afskrifning af osäkra fordringar vid afdelningskontoret i Luleå; och

n:o 11, angående afskrifning af osäkra fordringar vid afdelningskontoret i Visby; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om dels förslag till ändring i utsokningslagens bestämmelser i fråga om meddelande af underrättelse angående utmätning, dels sådan ändring i samma lag, att utmätning äfven i enskilda utsokningsmål må kunna utföras af fjerdingssman;

n:o 15, i anledning af väckta motioner om mera betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom; och

n:o 16, i anledning af väckt motion om ändring i lagen angående ersättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *von Strokirchs* den 24 innevarande februari bordlagda motion, n:o 33, om ändring af §§ 37, 44, 59 och 63 riksdagsordningen.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 24 innevarande månad bordlagda memorial:

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 3 i anledning af väckt motion om ändring af portosatsen för visst slag af inrikes bref; och

n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 4 i anledning af väckt motion om ändring af § 47 bränvinsförsäljningsförordningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 24 i denna månad bordlagda betänkande n:o 8 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 13.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som under dagen bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,42 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.